

Metodiskais materiāls
"Dzīvnieki un tava drošība"
darbam ar pirmsskolas un pamatskolas
bērniem

Metodiskais materiāls "Dzīvnieki un tava drošība" darbam ar pirmsskolas un pamatskolas bērniem

**- 5 darba lapas mērķtiecīgām sarunām un radošai
tēlotājdarbībai**

- Ierosmes un noderīga informācija

Metodisko materiālu sagatavoja: Ineta Upeniece, Inese Bautre

Darba lapas zīmēja: Ilze Kadiķe

© Valsts izglītības satura centrs, 2013

Ievads

Statistika:

2012.gadā Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestā pēc palīdzības griezušies 857 pacienti, kas guvuši savainojumus no siltasiņu dzīvnieku kodumiem. No tiem stacionizēti 236 bērni.

2012.gadā Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestā saņemti 650 izsaukumu par suņu sakostiem cilvēkiem. Lielākoties uzbrukuši pašu vai kaimiņu dzīvnieki, bet salīdzinoši mazāk ir gadījumu, ka cilvēkus sakož sveši un klaiņojoši suņi.

Tuvojas vasara, un bērni vairāk laika pavadīs ārā, atpūšoties un rotaļājoties kopā ar saviem vienaudžiem. Bērni mēģinās atrast jaunus izklaides un atpūtas veidus un vietas, izdomās jaunas spēles, tāpēc aicinām skolotājus un vecākus vēlreiz kopīgi ar bērniem pārrunāt drošu un veselību veicinošu uzvedību.

Bērniem ir:

jāskaidro, kāda ir droša rīcība un kādas var būt nedrošas rīcības sekas, jāzina, kur meklēt palīdzību.

Bērnu fiziskā un emocionālā attīstība notiek pakāpeniski. Bērni mācās no pieredzes un atdarina pieaugušos, taču bērnu prasmes nav pietiekamas, lai rīkotos droši. Bērnu uzvedība un praktiskā rīcība bieži nesakrīt ar viņu teorētiskajām zināšanām par drošu uzvedību un rīcību. Tāpēc būtisks ir drošas rīcības piemērs no pieaugušajiem un konsekvence – vienmēr rīkoties atbildīgi.

Bērns ir aizrāvēs rotaļā, viņu ietekmē citu bērnu darbības (grupa), viņš vēl nespēj prognozēt savas rīcības sekas. Negadījuma brīdī rodas papildus satraukums, tāpēc ir jāpalīdz bērnam būt drošākam un zināt, kur un kā meklēt pieaugušā palīdzību! Kur dārzā/mājā atrodas, piemēram, vecvecāki, kamēr bērns rotaļājas, kāds ir drošākais ceļš pie kaimiņiem, kā sazvanīt vecākus. Bērnam ir jāzina vienotais ārkārtējo notikumu tālruņa numurs 112, jāzina, kur atrodas telefona aparāts, pa kuru var piezvanīt, un kā visefektīvāk sniegt informāciju.

Visvairāk negadījumu, kuros cilvēki cieš no dzīvnieku un kukaiņu kodumiem, tiek reģistrēti vasaras mēnešos, jo tieši šajā periodā mēs esam daudz aktīvāki, atpūšamies, braucam ar velosipēdiem, skrienam, pastaigājamies.

Mazākiem bērniem suņi sakož seju un kaklu, jo viņi parasti rotaļājas uz zemes, grīdas un ir suņa acu augstumā, savukārt pusaudži un pieaugušie tiek sakosti rokās, kājās un mugurā. Bērni cieš, jo skaļi rotaļājas, skraida, veic asas kustības, ko suns var uztvert kā draudu un reaģēt. Bērniem patīk rotaļas ar dzīvniekiem, kas nereti pārbauda suņa vai kaķa izturību. Bērniem jāmacās pazīt dzīvnieku brīdinājumus.

Kukaiņu kodumi var izraisīt nepatīkamus, niezošus izsitumus, nopietnu alerģisku reakciju vai infekcijas. Pret plēvspārņu kodumiem (bites, lapsenes vai irša dzēliens) jābūt ļoti uzmanīgiem. Bērni ir pētnieki un nereti vēlas uzzināt, kur

kukaiņi, piemēram, kameņes, zemē ielien, saprast, kā stiprinās lapsēņu pūznis. Vasarā bieži ārā tiek ēsti augļi un dzerti saldināti dzērieni un sulas. Tāpēc bērniem jāstāsta, kā kukaiņi reaģē uz uzbrukumu (uzkāpšana) un kādas tam var būt sekas vai kas tiem garšo (bitēm un lapsenēm saldums dzērienos, augļos, saldējumā).

Latvijā savvaļā mīt tikai viena indīga čūska – odze, un cilvēki var ar to sastapties, ne tikai mežā ogojot, bet pat savu māju teritorijās un dārzos. Siltā laikā odzes kļūst aktīvas un var aizlīst tālu no ierastajām dzīvesvietām (mežiem, akmeņu krājumiem un purvainām vietām). Parasti čūskas cenšas izvairīties no saskarsmes ar cilvēku un pašas neuzbrūk. Taču laikus nepamanot čūsku vai cilvēkam rīkojoties pārdroši, tā aizsargājoties var uzbrukt un iekost. Odžu kodumi var radīt smagu alerģisku reakciju, tāpēc nekavējoties ir jāmeklē mediķu palīdzība, lai novērstu draudus veselībai un dzīvībai.

Ierosmei sarunām un radošai tēlotājdarbībai VISC ir sagatavojis 5 darba lapas pirmsskolas un sākumskolas bērniem (lapas pievienotas materiāla beigās).

Ierosmes skolotājiem, izmantojot darba lapas mērķtiecīgām sarunām un radošai tēlotājdarbībai

1.darba lapas uzdevums:

atzīmē, kurā gadījumā zēns rīkojas droši!

Aicinām, izmantojot darba lapu, pārrunāt jautājumus, kā bērniem droši uzvesties, ja aiz sētas ir suns:

- ejot gar sētu;
- rotaļājoties ar koku vai sprunguli;
- skrienot vai klaigājot;
- braucot ar velosipēdu.

2.darba lapas uzdevums:

pastāsti, kāpēc sunim pastaigā ir pavada un uzpuņķis!

Aicinām, izmantojot darba lapu, pārrunāt jautājumus, kā droši uzvesties ar svešiem suņiem un kaķiem:

- neglaudīt, aiztikt un mīļot svešus suņus un kaķus;
- kā droši barot svešus dzīvniekus.

3.darba lapas uzdevums:

pastāsti, kādas rotaļas patīk dzīvniekiem!

Aicinām, izmantojot darba lapu, pārrunāt jautājumus, kā droši uzvesties, rotaļājoties ar dzīvnieku:

- kā komunicēt ar dzīvnieku. Rotaļāties tikai ar labi pazīstamu dzīvnieku, rotaļu nepārvērst par pāri darišanu. Bērnam jāpalīdz saprast, kāda viņa uzvedība var

radīt draudus (spiešana, dzīvniekam nepiemērotas rotaļas, ķeršana – bēgšana („sunīši jeb ķerenes”). Jāmācās iepazīt dzīvnieka signāli, kas brīdina;

- kāpēc jāmazgā rokas pēc rotaļāšanās ar dzīvniekiem;
- kāpēc neizmanto dzīvniekus lelles vietā, tos neapģērbt un neguldināt leļļu gultā;
- kāpēc nedrīkst nodarīt sāpes dzīvniekam, piemēram, bāzt pirkstus acīs, ausīs un degunā;
- kāpēc nedrīkst likt suni/kaķi ūdenī.

4.darba lapas uzdevums:

pastāsti, kā tu baro mājdzīvniekus!

Aicinām, izmantojot darba lapu, pārrunāt jautājumus, kā droši uzvesties, barojot dzīvniekus:

- kā suns jābaro un kāpēc suni drīkst barot tikai saimnieks;
- kāpēc nedrīkst aiztikt trauku, no kā suns ēd;
- kāpēc nedrīkst atrasties blakus dzīvniekam, īpaši sunim, kad dzīvnieks ēd;
- kāpēc nedrīkst atrasties blakus dzīvniekam, kad viņš ir kopā ar saviem mazuļiem.

5.darba lapas uzdevums:

atzīmē, no kura trauka ir droši dzert sulu vasarā!

Aicinām, izmantojot darba lapu, pārrunāt jautājumus, kā droši uzvesties ārā:

- bērnu ballītē;
- brīvā dabā, ēdot saldus augļus un ogas vai kūkas;
- ja kāds mājās vāra ievārījumu.

Noderīga informācija pārrunām

Suni

Ko darīt, ja uzbrūk suns?

- Ja pretī nāk svešs suns, ir jāmēģina saglabāt mieru un centies neizrādīt bailes.
- Ja iespējams, jāšķērso iela/ceļš vai citādā veidā jāmēģina izvairīties no sastapšanās ar suni. Ja suns nāk tieši pretī, jādod sunim ceļš un jāpakāpjas malā.
- Nedrīkst veikt straujas kustības, spert ar kājām vai vicināt rokas, skriet. Cilvēka straujas kustības sunim var radīt vēlmi ķert.
- Nedrīkst griezēt sunim muguru, ir jāmēģina lēni atkāpties. Ja suns riedams riņķo apkārt, jāgriežas viņam līdzi, jo nereti suns mēģina uzbrukt no mugurpuses.
- Ja ceļa malā ir mašīna, koks, stabs vai sēta, jānostājas pie tās, jāsaliek kājas kopā, rokas jāaizliek aiz muguras un plaukstas jāspiež kopā. Jāklūst it kā par daļu no tuvumā esošā lielākā objekta. Rokas jāpiespiež pie ķermeņa, lai nerastos vēlme tās vicināt. Vienots objekts sunim ir mazāk interesants kā atsevišķa roka vai kāja.

- Jāskatās sunim garām un jāiet tā, it kā viņa tur nebūtu. Skatīties sunim tieši acīs nevajag, jo tas var izraisīt agresiju.
- Ja suns gatavojas uzbrukt, var skaļi uzkleigt viņam kādu frāzi, ko suns varētu atpazīt, piemēram, komandu „Mierā!”.
- Ja tiek braukts ar divriteni, labāk no tā nokāpt un atkāpties, turot braucamrīku starp sevi un suni.

Kā rīkoties, ja suns tomēr ir iekodis?

- Nekavējoties jādodas pie ārsta, kā arī jānoskaidro, vai suns ir potēts pret trakumsērgu.
- Ja tuvumā nav atrodams vai arī nav zināms tā īpašnieks, par suni jāziņo atbildīgajām instancēm, kas pašvaldībā nodarbojas ar noklīdušiem vai klaiņojošiem dzīvniekiem.
- Ir jāuzzina suņa saimnieka vārds, uzvārds, dzīves vieta, tālruņa numurs, lai vajadzības gadījumā varētu vērsties pie suņa saimnieka.
- Ja suns ir bez saimnieka, varbūt viņš ir noklīdis un saimnieks viņu meklē, tāpēc par negadījumu un suni var sniegt informāciju portālā www.dzivniekupolicija.lv.

Čūskas

Kā rīkoties, lai izvairītos no čūsku kodumiem?

Ja ir pamanīta čūska:

- tai nevajag tuvojies, to nevajag aiztikt vai citādi kaitināt. Čūskas kož tikai tad, ja sajūt draudus vai ja uzkāpj tai virsū, pieskaras, ņem rokās;
- lai izvairītos no čūskas kodiena, ejot mežā, jāstaigā zābakos. Čūskas jūt siltumu un tām nepatīk vibrācija, tādēļ tās pašas cilvēku sajūt un cenšas izvairīties no sastapšanās. Jāiet smagiem soļiem, stingrāk piesitot kājas pie zemes.

Ko darīt, ja iekodusi čūska un tiek gaidīta neatliekamā medicīniskā palīdzība:

- jācenšas nekustināt un neberzēt sakosto ķermeņa daļu, lai inde tik strauji neizplatītos. Tas ir būtiski, jo kustības paātrina asinsriti, līdz ar to arī indes izplatīšanos;
- daudz jādzer, lai nodrošinātu organismam šķidrumu;
- uz koduma vietas var uzlikt kaut ko aukstu, lai mazinātu niezi un sašaurinātos asinsvadi.

Nekādā gadījumā nedrīkst likt žņaugu vai pārsējus, sūkt indi ar muti, griezt vai piededzināt koduma vietu!

Kukaiņi

Kā rīkoties, lai izvairītos no kukaiņu kodumiem?

Uzturoties ārā:

- jānodrošinās, lai pēc iespējas ķermeni pasargātu apģērbs un tas būtu gaišs, lai uz tā labi būtu redzamas, piemēram, ērces. Dodoties uz mežu vai aizaugušu teritoriju, jābūt augumu nosedzošam apģērbam un galvassegai;
- jāmēģina izvairīties no vietām, kur ir kukaiņu perēkļi, piemēram, lapseņu pūžņi;
- lai pasargātos no ērcu kodumiem, jāizvairās no aktivitātēm nekoptās, aizaugušās teritorijās;

- jāizvairās ārā ēst augļus, saldumus, dzert saldinātus dzērienus un sulas no atklātiem traukiem, jo kukaiņa kodums īpaši mutes dobumā var izraisīt smagas sekas, piemēram, smakšanu.

Ko darīt, ja bite, lapsene vai irsis ir iekodis mutes dobumā?

Ir iespējama elpceļu nosprostošanās un smakšana tūskas dēļ. Tāpēc noteikti jāizsauc neatliekamā medicīniskā palīdzība, zvanot uz tālruni 113 vai 112. Var mēģināt dzesēt kaklu no ārpuses un no iekšpuses, sūkājot ledu vai maziem malkiem dzerot aukstu dzeramo.

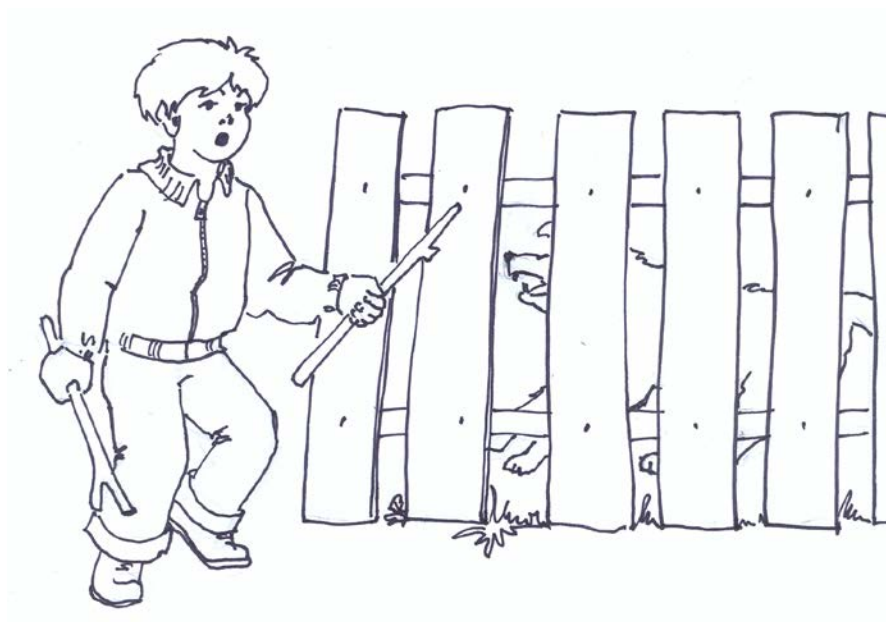
Pārrunāt tematu "Dzīvnieki un tava drošība" iespējams, spēlējot arī digitālo spēli „Vesels un drošs”, skatīt: http://www.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesels_un_dross/index.html , un izmantot atbalsta materiāla „Vesels un drošs” 18., 19., 20., 23. un 37.darba lapu, skatīt: http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesels_un_dross.pdf

Pamatskolas skolēniem, pārrunājot drošības jautājumus, ieteicams izmantot atbalsta materiālu „Ko darīt, ja?”, skatīt: http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/2013_kodarit_ja.pdf

Izmantotie avoti:

- „Vesels un drošs” http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesels_un_dross.pdf;
- „Vai tu zini, kas ir trakumsērga” <http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/metmat.shtml> Izglītojošā stunda par trakumsērgas jautājumiem;
- „Dzīvnieku izraisīti nelaimes gadījumi” http://www.nmpd.gov.lv/nmpd/pirma_palidziba/padomi/?page=0&doc=122;
- „Pērn medīki palīdzējuši 650 suņu sakostiem cilvēkiem” <http://www.tvnet.lv/zinas/kriminalzinas/452574-pern-mediki-palidzejusi-650-sunu-sakostiem-cilvekiem>
- „Kinolōģe: Suņi sakož bērņus. Cilvēki bieži paši vainīgi” http://www.tvnet.lv/zala_zeme/dzivnieki/390338-kinologe-suni-sakoz-berņus-cilveki-biezi-pasi-vainigi

Izkrāso! Atzīmē, kurā gadījumā bērns rīkojas droši!

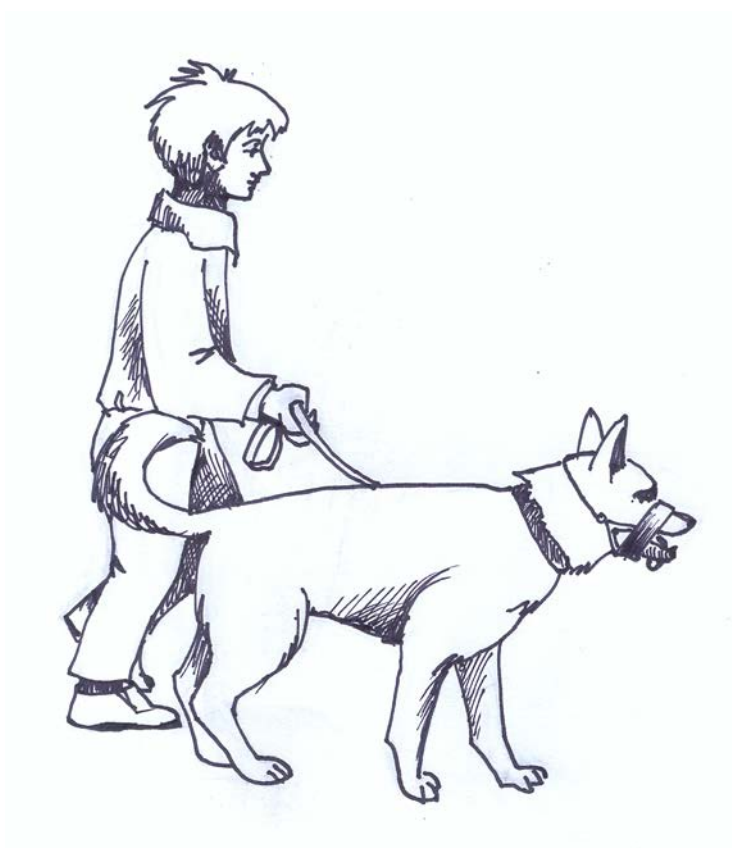

1.attēls

2.attēls

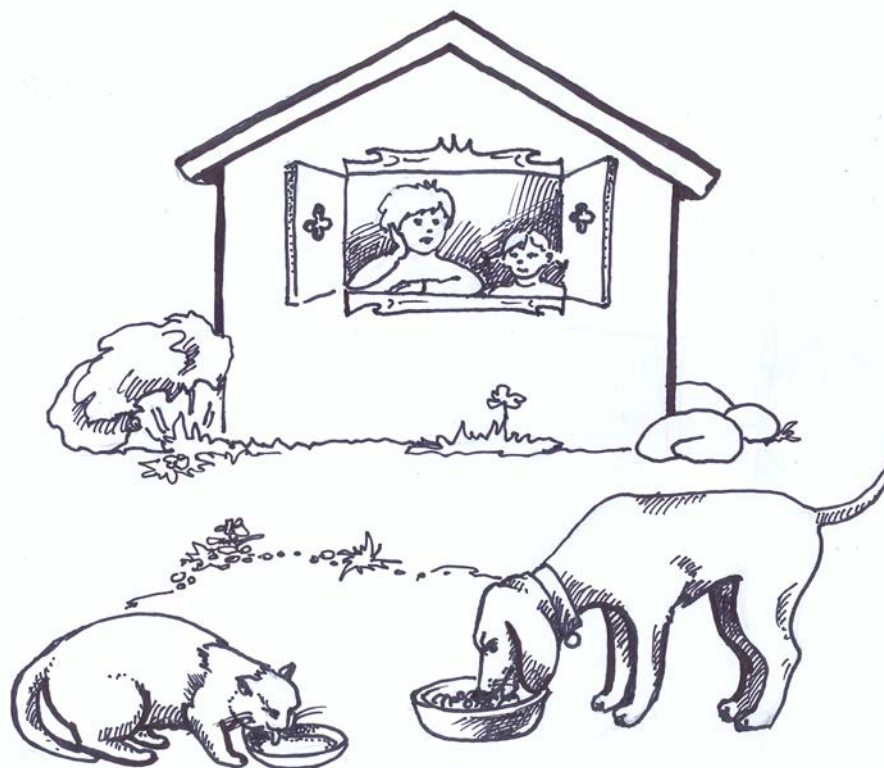
Izkrāso! Papildini zīmējumu! Kāpēc sunim pastaigā ir pavada un uzpurnis?

Izkrāso! Papildini zīmējumu! Pastāsti, kādas rotaļas patīk dzīvniekiem!

Izkrāso! Papildini zīmējumu! Pastāsti, kā tu baro mājdzīvniekus!

Izkrāso! Papildini zīmējumu! Atzīmē, no kura trauka ir drošāk dzert vasarā!

